

РЕЦЕНЗИЯ

за докторска теза на Антон Угринов

„Театралният актьор и новите технологии“

от проф. д.н. Мая Димитрова, хабилитирана по научно направление
05.08.03. „Кинознание, киноизкуство и телевизия“

Дисертацията представена от Антон Угринов за придобиване на научно-образователната степен „Доктор“ е в изискуемия обем за такова научно изследване. Снабдена е с пълен справочен апарат, отговарящ на академичните критерии за представяне на референтната литература и източници от световната мрежа.

Референтните източници цитирани в труда са сред най-реномираните публикувани в тематичната област на изследването и в общо изкуствоведски, и в конкретно изследователски план. Те основополагат стойностните театроведски идеи върху теорията и практиката за работа на актьора в условията на променената от дигиталните технологии театрална среда през последните двадесет години. Използвани са и са цитирани адекватно, с индексирание и издържано библиографски оформено посочване в справочния апарат на дисертацията. Сред изследванията на българските учени – изкуствоведи са открити справедливо имената и приносите на тези, които въвеждат темата за медийната среда и сцената в дигиталната епоха в научния дебат – професорите Йоана Спасова – Дикова, Виолета Дечева, Шурелов.

Разработката е осъществена на качествено научно ниво, при спазване на изискванията за актуалност на темата, проучване на наличните изследвания в национален и международен мащаб в тази тематична област. Както в уводната част, така и в отделните глави на дисертацията са идентифицирани и цитирани коректно авторитетни концепти на други автори, с които се води ползотворен диалог, а на моменти и дебат.

Текстът има адекватно формулирано на обекта на изследване заглавие. В прегледно подреденото съдържание се акцентира върху най-същественото за успешно реализиран дисертационен труд – изградена е самостоятелно стойностна научна теза и е идентифицирана самостоятелна територия на аналитичната разработка, върху която са осъществени необходимите научни приноси.

Приемам за осъществени четирите цели на разработката, формулирани в увода на труда. Те са коректно посочени впоследствие в автореферата като конкретни приносни аспекти на дисертацията. Самият автореферат адекватно рефлектира основните моменти и собствени тези в дисертационния труд.

Структурата е добре промислена и работи методологично за дедуктивното развитие на аргументацията на докторанта.

Конкретиката на избраните за анализ от Угринов театрални актьорски практики на световната и национална сцена се отличава с прецизност на критерия при подбора и показва широтата на познанията му на театрален ерудит. Същевременно подходите на автора имат ценния принос на погледа отвътре - на режисьора постановчик, непосредствено свързан с подобни авангардни употреби на сценичността и работата с актьорите в собствените му сценични реализации. Възприемам като проява на съдържаност, като част от личностния му натюрел, липсата на непосредствени позовавания в текста на собствена практиката в обхвата на темата. Творческият му опит при работа с актьорите в съвременната дигитална среда имплицитно се чете през текста.

При рецензиране на подобен труд е невъзможно да се коментират в детайли всички конкретни приносни аспекти на труда. Подчертавам удовлетворението си от постигнатите качества на разработката, която познавам в процеса на завършването ѝ, чрез редакторското си съпричастие при публикация на части от текста в „Годишника на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ 2018“.

Тематично разработката е в горещата зона на изследванията на менливите актуални процеси в театралните актьорски практики и това превръща изследователската работа по тезата му също в експеримент. За мен това е категорично успешен експеримент, доказал качествата на автора да избере интригуващ обект на изследване, да го ограничи до активно работно поле, след което да акцентира и подреди в научни логики константите, които фиксират научно обекта му.

Текстът доказва способността на автора да откроява специфики на актьорските сценичните практики в дигитална и, както той я назовава следвайки приетите терминологични лимити в театрознанието, „медиализирана“ театрална среда. Нещо повече, един от проследимите в цялостния текст приносни аспекти на разработката е, че Антон Угринов провежда и историографско, поглеждащо назад във времето, изследване върху развитието на обекта театрален актьор.

Същевременно, следвайки логиките на актуалността в менливото битие на обекта си, той насочва коментарите си и към новата дигитална епоха. Оценявам като качество на разработката, че докторантът идентифицира актьорското изкуство като обект за изследване в интердисциплинарно изкуствоведско поле - между сценичното и екранното аудиовизуално пространство на случването на спектакловостта. Точно с тази адекватна на обекта си методология, Угринов успява да провере аналитичния си поглед към обекта „актьорска работа“ в най-новите десетилетия, превръщайки го в теоретичен дискурс. А и мен лично ме въвежда в интригуващ професионален диалог с текста.

Той действително е успял да използва ефикасно обещания във увода на труда му *„интердисциплинарен поглед към новите тенденции и пресечни точки между технологиите и театъра и как тази връзка променя мястото и функциите на актьорската фигура в театралното представление.“* И да реализира намерението си да *„изследва в дълбочина взаимодействието режисьор - актьор и основните театрални стратегии, прилагани в съвременния театър, като фокусът в последната глава ще бъде насочен и към българската практика.“*

Бон тон и добро научно ниво е да се коментират изчерпателно и многоаспектно наличните в международен план мултимедийни и дигитално обвързани перформативни практики и равнопоставянето на българските сценични примери от последните десетилетия. Респектът към тяхната работа е заявен в същата мяра както и респекта към анализирания в тезата постановки и работни методи за работа с актьора на световни имена като Хайнрих Мюлер, които са представени в дисертацията. В структурата на разработката на Угринов им е дадено равностойно по обем поле за анализи. Самото успоредяване на международния и националния контекст на изследване на темата позволява да се направят промислени от автора внушения в текста за съпоставимостта на качествата на българските творци с високите световни образци. Авторът е защитил и правото си да коментира известното изоставане във времето в усвояването на новите диги-възможности за изява на актьора в нашето театрално пространство, като се е постарал да проанализира предпоставките за това в технологичен и личностен аспект.

Ще изтъкна в порядъка на обобщение, че най-вдъхновените страници от дисертацията са посветени именно на българските режисьори, колеги на Антон Угринов от различни генерации – Маргарита Младенова, Иван Добчев, Теди Москов, Явор Гърдев. В този качествен аспект на разработката му виждам и проява на колегиалност и демонстрация на чувството за принадлежност на докторанта към неговата професионална общност от съмишленици в експерименталната работа с актьора в спектакъла.

В този смисъл констатирам налични ползи от популяризирането на разработката в театралната професионална среда. Бих я препоръчала на вниманието на професионалисти и в собствено екранното поле, заради защитените в текста логики, обвързващи практиките на перформативността в различни изкуства и единна медийна среда. В приносни части на дисертацията Угринов многократно коментира комуникативната стойност на дигиталното опосредяване на творческото послание в интерактивната ситуация, в която аудитория и артисти се поставят с помощта на технологичен посредник.

Докторантът отчита и възможностите и заплахите в тази насока. Провежда своеобразен суот анализ на съвременното състояние на проблема, като дава възможност да се оценят и перспективите за адекватно адаптиране на актьорската професия към неизбежното все по-мощно присъствие на дигиталната медийна среда в сценичните изкуства.

Несъмнено това е качество на труда.

Като илюстрация за достойнствата на стила в работа на Антон Угринов ще си позволя да цитирам и една негова постановка от първата част на анализите. Той може да бъде убедителен в пространни аргументации, но особено атрактивен е когато изкажът му граничи със сентенции от рода на: *„Въпросът за или против технологиите в театъра за мен е излишен и е в голяма степен идентичен на въпрос от категорията на „За или против Интернет?“*.

Да, така е.

В заключение декларирам категоричното си мнение, че в дисертационния си труд Антон Угринов е показал творчески и аналитични качества както на театрал артист, така и на млад учен с бъдеще на педагог в академичната ни среда.

Гласувам с ДА.

15.06.2019

Проф. д.н. Мая Димитрова